

**ახსენის გზით შემოსულ ძა-ზე დაბოლოებულ სიტყვათა
გაღმრთება ქართულში**

რუსულიდან მომდინარე ძა-ზე დაბოლოებული უცხოური სიტყვები ქართულში სამგვარი დაბოლოებით გადმოიკრება: -ეა, -ეია და -ეა დაბოლოებებით.

ბატარეა—ბატარეია—ბატარია
ბაკალეა—ბაკალეია—ბაკალია
გალანტერეა—გალანტერეია—გალანტერია
გალდერეა—გალდერეია—გალდერია

ზოგიერთი ამ ტიპის სიტყვა მხოლოდ ორგვარი—-ეა და -ეია დაბოლოებითა წარმოადგენილი: ეპოპეა—ეპოპეია, იდეა—იდეია. -ეა დაბოლოებით ეს სიტყვები არ ვხვდებით.

მაგალითები:

ასაშბლეა:

... ასაშბლეა მხოლოდ ზომები იმისათვის, რომ ეხსნა მსჯავრდებულის სიკაცობა (კომ.).
 გენერალურიმასაშბლეაში მიიღოს... გადაწყვეტილებანი («გამარჯვება».)
 ასაშბლეაში მხოლოდ სიმეტრული კომიტეტის რეზოლუციები (კომ.).
 განახლდა გენერალური ასაშბლეის საგეოლოგიური პოლიტექნიკური კომიტეტის სხდომები (კომ.).
 ... უსადგლო არ იქნება, ეს საკითხი დასვეს გენერალური ასაშბლეის წინაშე (კომ.).
 გენერალური ასაშბლეა მუშაობის იწყებს... სივრთი დისკუსიით (კომ.).

ბატარეა, ბატარეია, ბატარია

ზღვის პირზე ამართლეს აფრთხი დაბა ბატარეა... (დ. კლდ.).

მაგრაბ: გავარდა ბატარეია (ქვე).

... ვარჯიშის გულის დეკომპლექტება მთელი წლის მანძილზე მიმდინარეობს ინტენსივობაში გამოყენებულ და ბატარეაში განთავსებულ წიწილების ხარჯზე («მედიკინა»).

მაგრაბ: ბატარეია (ქვე).

იგი... მოძრაობის კონტაქტურ გაცვალაობაში გარეშე, ხაუფთარი ელემენტატორული ბატარეების ხარჯზე (ას. კომ.).
 რამდენიმე მშრალი ბატარეის მუდმივ დენს მიწაში იტარებს ლითონის ელექტროდებით (ას. კომ.).
 ელემენტებისაგან ბატარეის შედგენა და მის სილოტებზე ძაბვის გაზომვა (ას. განათლ.).
 [გალიქია] შეერთებული არიან ევრთი წოდებულ ბატარეაში («მედიკინა»).

რუსთაის მოქმედ სიწარმოთა მწყობრში ჩადგნენ მე-2 საკოქსე ბატარია... ტურბინ-
გენერატორი („კომ.“).

მიულოცე მიხაკოს ბედნიერება... ბატარიის კამანდირობა (ლ. არდაზ.).

ბატარიების წარმოება მოეწყო კოოპერირების საფუძველზე („კომ.“).

მიზეზად ბატარიების უქონლობას ასახელებენ („კომ.“).

ცდლოვნ სამშვიდობო პაქტზე უარის თქმით აშკარა აზრი დაფარონ არგუმენტების
შთელი ბატარიით („კომ.“).

ჭარხნის საკოქსე ბატარიები წელიწადში მოიხმარენ 900 ათას ტონა ქვანახშირს
(„ლიტ. და ხელ.“).

კომბინატში შენდება კოქსის ბატარიები („კომ.“).

გალერეა, გალერეია, გალერია:

მოს მწერალი ყველაზე უარყოფითი სახეა ეგნატე ნინოშვილის მიერ შექმნილ გალერეაში (გ. ჭიჭ.).

მას უფლება აქვს სიამაყის გრძნობით ჩაუაროს... სამხატვრო გალერეას (გ. ჭიჭ.).

ზემოთ გალერეაში გამოჩნდება გლოსტერი... (გ. მაჩაბ., თარგმ.).

ნამუშევრების დიდი ნაწილი გამოფენილ იქნა სამხატვრო გალერეისა და მხატვართა კლუბში („ლიტ. და ხელ.“).

სამხატვრო გალერეაში იხსნება გ. გაბაშვილის ნაწარმოებთა გამოფენა
(„ლიტ. და ხელ.“).

მის მიერ გამოყვანილი ტიპური სახეები... საბოლოოდ შერჩებიან ქართულ ლიტერატურის გალერეის (შ. დად.).

ფრონტალური წყალმიმღები ნატანდამკვერი გალერეით სრულებით არ ატარებს ნატანს („ახ. კომ.“).

ერთი ავტობუსი დედაქალაქის ცენტრში მიდიოდა, მეორე—ზოოლოგიურ ბაღში... მეოთხე—ტრეტიაკოვის გალერეაში („კომ.“).

ხელმწიფემ ბრძანა... სურათი სასახლის გალერეაში ჩამოაკიდეთო (აკაკი).

ესაა ერთ-ერთი მომხიბლავი ტიპი გიორგი წერეთლის მიერ შექმნილ ქალთა პორტრეტების გალერეაში (გ. ჭიჭ.).

მიუხეხნენ, გალერეაში... ერთი ყმაწვილი ჩემენ შემობრუნდა და აღუღებთ მითხრა (ნ. ლორთქ.).

ჩეხოსლოვაკიის მწერლის გალერეაში გაიხსნა გამოფენა „ე. მაიაკოვსკის ცხოვრება და შემოქმედება“ („კომ.“).

დელეგაციის-წევრმა... ინახულა საქართველოს სსრ მიეცნებრებათა აკადემია, სურათების გალერეა („კომ.“).

ემ. აუხაიძის უკლება ამიდღრებს მსახიობის მიერ შექმნილ სახეთა გალერეის
(„კომ.“).

ეპოპეა, ეპოპეია:

ეს ნამდვილად გასაოცარი ეპოპეაა („კომ.“).

მარჯანიშვილის სახელობის თეატრის კოლექტივმა დამსწრეთ უჩვენა ისტორიულ-რევოლუციური ეპოპეა—1917 წელი („კომ.“).

საბჭოთა მკითხველებისათვის ფართოდ ცნობილია და საყვარელია თქვენი პოეტური ეპოპეა („კომ.“).

დოკუმენტალურ პიესაში „დიად მომავლისათვის“... ასახულია სამამულო ომში საბჭოთა ხალხის ისტორიული ბრძოლის დიდი ეპოპეა („კომ.“).

ეს შთელი ეპოპეა არის (ა. ქუთათ.).

თავის სურათებში ქართველმა მხატვრებმა ასახეს ამიერ-კავკასიის ბოლშევიკების შესანიშნავი ეპოპეა („კომ.“).

იდეა, იდეა:

პირველად ამ წრეებში დაიბადა... ქართული თეატრის დაარსების იდეა (გ. ჭიჭ.).

ამ დიდ ფრთებს პლატონს იდეათა მოძღვრება აძლევდა (გ. ჭიჭ.).

არა გაქვთ აზრი? იდეა? გრძნობა? (ვაჟა).

საკა ვე მოუსვენარი იღვია არ არის, იქ ღონეა და ძლიერება (ილია).
 ყურნალ-გაზეთმა უაღრესი და უპირველესი მნიშვნელობა უნდა მისცეს იმ იღვიას,
 იმ დედა-აზრს, რომლითაც თითონ სულდგმულობს (ილია).
 ეს იღვია საუთრად შე შეკუთუნის (ლ. არდაზ.).
 მას იღვია ჰქვიან სახელად (ი. ევდოშვი.).

ლატარეა, ლატარია:

კადაწყდა ამ „პერანგის“ ვათამაშება ლატარეაში (ჭ. ბაჭრ. თარგმ.).
 ვათამაშდება... ნივთებისა და ფულის ახალი ლატარეა („ახ. კომ.“).
 მოსწავლემ ხაჭაპურები მოიტანა კლასში და ლატარიაში ჩააგდო თითო კაპეცად
 (აკაქი).
 მეორეჯერ სახელმწიფო ლატარიაში ორასი ათასი მოიგო (შ. დადი.).

ამ პარალელურ ფორმათაგან თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში
 გაბატონებულია ეა დაბოლოებიანი ფორმები: ახამზღეა, იღვია, აღვია და მისთ.
 ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ უცხოური წარმოშობის ამ სიტყვებს ეყ დაბოლოება
 რუსულში აქვთ შეძენილი.

ნათქვამის მიხედვით უცხოური წარმოშობის სიტყვები, რომელთაც რუსულ-
 ში ეყ დაბოლოება აქვთ, ქართულში ეა დაბოლოებით უნდა გადმოიცეს.

ამის მიხედვით გვექნება:

- აღვია (რუს. аллея, ფრ. allée)
- ახამზღეა (რუს. ассамблея, ფრ. assemblée)
- ბაკალეა (რუს. бакалея, არაბულიდან)
- ბატარეა (რუს. батарея, ფრ. batterie)
- გალანტერეა (რუს. галантерея, ფრ. galanterie)
- გალერეა (რუს. галерея, იტალ. galleria)
- გინეა (ინგლისური ოქროს მონეტა)
- იღვია (რუს. идея, ბერძ. ἰδέα)
- ეპოპეა (რუს. эпопея, ბერძ. ἐποποιεα)
- ორანჟერეა (რუს. оранжерея, ფრ. orangerie)
- პანაცეა (რუს. панацея, ბერძნ. πανακεια)
- პიორეა (რუს. пнорея, ბერძნ. πνρρηια)
- ტრაქეა (რუს. трахея, ბერძნ. τραχεια)
- ფარმაკოპეა (რუს. фармакопея, ბერძნ. φαρμακοποιεα)
- ქორეა (მედიც. რუს. хорея, ბერძნ. χορηια)
- ლივრეა (რუს. ливрея, ფრ. livrée)
- მინეა (რუს. минея, ბერძნ. μινειαι)
- ორქიდეა (რუს. орхидея, ფრ. orchidée)
- პორტუპეა (რუს. портупея, ფრ. porte-épre)
- ტრანშეა (რუს. траншея, ფრ. tranchée)
- გონორეა (რუს. гонорея, ბერძნ. γονρρηια)
- კისეა (რუს. кисея)
- ფეა (რუს. фея, ფრ. fée)

საკუთარ და გეოგრაფიულ სახელთაგან:

დულცინეა	გვინეა
მედეა	მვბეა

ფხიქეა
ერითრეა
ვანდუა

კორეა
იუდეა

შენიშვნა 1. ორი სიტყვა—**ბამბაჯია** და **ლატარია**—ქართულში ზეპირი გზითაა შემოსული (შდრ. რუს. лотерея, ფრანგ. loterie და რუს. бумага, ფრანგ. bomba sin); ამათი დაწერილობა უცვლელი დარჩება.

შენიშვნა 2. საკუთარი სახელები **Пелагея** და **Саломея** ქართულში უკვე დამკვიდრებული ფორმით დარჩება: **პელაგია** და **სალომე**.